

## 171/1 FORSAELVA (Vassdragsnr. 171.1Z)

<u>Fylke(r):</u>	Nordland
<u>Kommune(r):</u>	Tysfjord, Hamarøy
<u>Kartblad N50:</u>	1231 II
<u>Nedbørfelt:</u>	31,3 km <sup>2</sup>
<u>Toppunkt-utløpspunkt:</u>	405 - 0 moh.
<u>Skoggrense:</u>	250 moh.
<u>Marin grense:</u>	84 moh.
<u>Naturgeografisk region:</u>	42b: Nordlands kystalpine region, underregion; Kysten Gildeskål-Ofofjorden 43b: Nordlands maritime bjørk- og furuskogregion, underregion; Sørfold-Ballangen-området
<u>Landskapsregion:</u>	32: Fjordbygdene i Nordland og Troms
<u>Urørt natur:</u>	>5 km: 0 %, 3-5 km: 1 %, 1-3 km: 54 %
<u>SP-kategori/-gruppe:</u>	II/9
<u>Verneplanstatus:</u>	Behandlet i VP IV (objekt 171/1)
<u>Nasjonale laksevassdrag:</u>	-

### Generell beskrivelse

Nedbørfeltet ligger mellom Vestfjorden og Tysfjorden. Elva renner fra Kilvatnet og østover til Forsa. Klimaet er maritimt. Årsnedbøren ligger på ca. 1200 mm. Beregnet spesifikk avrenning 31,51 l/s/km<sup>2</sup> og middeltilsiget 0,99 m<sup>3</sup>/s.

Nedbørfeltet er preget av rolige former og kan karakteriseres som et lavlandsvassdrag. Høyeste topp er Kjerrfjellet (504 moh.) i sørvest, og ligger på vannskillet mot Varpavassdraget i sør. Kilvatnet (95 moh.) ligger midt i nedbørfeltet og utgjør en forholdsvis stor del med sine 6 km<sup>2</sup>. Vannet har en rekke bukter, holmer og halvøyer som gjør at det dekker en forholdsvis stor del av feltet. Utløpet ligger i nord, da renner vannet mot øst. Her meandrerer elva i ca. 500 m før den renner inn i Forsa Litlvatnet. Fra dette vannet renner Forsaelva først i stryk, senere rolig, før den renner ut i Tysfjorden.

Det ligger en god del hytter i feltet. Det går vei langs Forsafjellet ned til Forsa. Herfra går det vei opp til Forsa Litlvatnet. Fra Kilvika går det vei til Kilvatnet og Kilneset.

Ingen områder er vernet etter naturvernloven.

Vannkvaliteten er preget av lavt elektrolyttinnhold og svakt surt vann. Kloridinnholdet er imidlertid forholdsvis stort.

### Geologisk mangfold

Berggrunnen består av folierte sure dypbergarter, granitt og grandioritt, av prekambrisk alder. Terrenget er dominert av lave, avrundete knauser, med innslag av stup, skrenter, ur og rasmark. Det aller meste ligger nedenfor tregrensen og Kilvatnet er en dominerende del av feltet.

På vestsiden av Kilvatnet er fjellet dekket av sandige løsmasser av ukjent mektighet. I strandsonen er det et utvasket belte av stein. Bunnmaterialet langs stranden for øvrig er sand. Myrområdets magazineffekt, og det at dreneringen består hovedsakelig av småbekker og sig fra myrlendte områder, gjør at materialtilførselen inn mot vannet er relativt liten, og ingen synlig deltabygging ved bekkennløpene. I elvas øvre deler er terrenget flatt og myrlendt, og berggrunnen dekket av et tynt lag av løsmasser eller torv. Stedvis er løsmassedekket tykkere og stedvis går løpet over terskler. Ved gården Forsa, nær elvemunningen, ligger fjord- og strandavsetninger som elven har skåret seg ned i. Ved Forsa Litlvatnets utløp og nær munningen i Tysfjorden er elvas gradient størst. Nær og ved munningen løper elva gjennom fast fjell og danner stryk og små fosser. Blokk og større stein ligger i løpet. Ved munningen i Tysfjorden bygges det ut et lite delta der toppsjiktet består av grus og stein. Meandrerende elvestrekninger finnes mellom Kilvatnet og Forsa Litlvatnet og ned til sjøen. Ved utløpet til fjorden ligger det et mindre delta.

*Liten verneverdi \**

### **Biologisk mangfold**

Vassdraget har bestand av laks, som kan gå opp til Forsa Litlvatnet. I tillegg er det en liten bestand av sjøørret. Vannene har bestander av stasjonær ørret og røye.

Vegetasjonen i området er variert, her finnes furuskog og blandinglauvskog hvor rogn, or og osp vokser. Stort sett er det fattig vegetasjon, men i enkelte områder finnes også rikere vegetasjon. Det finnes også områder med kulturlandskap, spesielt ved utløpet ved sjøen og ved Langåsen nordøst i Kilvatnet.

Det er en relativt god bestand av storfugl i feltet og den er økende. Området har en vinterstamme på 150-200 elg, og jerv og gaupe forekommer. Det finnes også en del mår, og mye oter. Kongeørn, havørn og hønsehauk hekker.

Truede rovfugler hekker i området.

*Middels verneverdi \*\**

### **Landskapsbilde**

Feltet er preget av rolige former med høyeste topp 405 moh. og karakteriseres som et lavlandsvassdrag. Kilvatnet er et naturlig landskapselement og utgjør sammen med myrer en betydelig del av nedbørfeltet. Vegetasjonen er dominert av furuskog, men det finnes også en del lommer med lauvskog som osp, or, rogn og bjørk.

*Stor verneverdi \*\*\**

### **Friluftsliv**

Hele feltet er regnet som et viktig friluftsområde. Lokalt er dette et viktig nærturområde, mens det for folk fra Tysfjord/Hamarøy er dag- og helgeturområde. De vanligste friluftaktivitetene er turer til fots og på ski, fiske, jakt, roturer og bading. Tilgjengeligheten er forholdsvis god og området er regulert til hytter. Inntil videre er fiske ikke tillatt, men området brukes en del til jakt.

*Stor verdi \*\*\**

### **Kulturmiljø**

På Forsa ligger det en gårdshaug fra middelalderen. Området har vært brukt av både bofaste samer og reindriftssamer. Rundt Kilvatnet finnes tufter etter telt og gammer. Øst for vannet ligger det et samisk offersted, og ifølge tradisjonen er det en samisk grav på Heleneholmen. Her er tallrike spor etter norsk og samisk markebygd bosetting i nyere tid. Det ligger nedlagte gårder fra Forsa til Forsa Litlvatnet og rundt Kilvatnet. Noen gårder har bevarte gamle hus. Langåsen er best bevart. Gårdene har ofte tufter etter både gammer og hus, typisk for samisk markebygd bosetting i Ofoten. Det har vært kvern nedenfor Kilvatnet. Ved Forsa er det rester etter sagbruk og laksetrapp.

Det er enkelte kulturminneinteresser langs vassdraget. Området har kulturminner typiske for distriktet, med kunnskaps- og opplevelsesverdier i lokal sammenheng. Kulturminnene har nær topografisk tilknytning til vann og elv.

*Middels verneverdi \*\**

### **Samiske interesser**

Innenfor nedbørfeltet til Forsavassdraget er det viktige samiske interesser knyttet til kulturmiljøer, kulturminner og landskap. Det finnes overlappende samiske kulturmiljø fra forskjellige grupper og tidsepoker med et mangfold av kulturminner med stor tidsdybde. Av kulturminner finnes rester av og tufter etter hus og gammer, et offersted og et sagn som forteller om en mulig gravplass på en holme i Kilvatnet. Området har i dag reindriftsamisk bruk, og har tidligere hatt markesamisk og sjøsamisk bosetting. Den markesamiske bosettingen hadde en selvbergingsøkonomi som gjorde samene i området uavhengig av det norske samfunnet. Inntekten av multeplukking ga samene i området

muligheten til å skaffe seg det lille de trengte utover hva de selv var forsynt med. Området fremstår som et viktig historisk dokument som forteller om bosetning og økonomisk tilpasning.

*Stor verdi \*\*\**

### **Landbruk**

Jord- og skogbruk

Nedbørfeltet omfatter ca. 7 000 daa produktivt skogareal og ca. 125 daa dyrket mark. Skogen består hovedsakelig av lauvskog og furu, samt arealer som er tilplantet med gran (ca. 1 000 dekar tilplantet). De eldste plantefeltene er i hogstmoden alder. Det drives endel avvirking i skogen. Det drives ett gårdsbruk med sau i umiddelbar tilknytning til vassdraget. Innenfor nedslagfeltet er det beitemark (utmarksbeite) for flere gårdsbruk. Selv om det er flere små bruk i nedslagfeltet er det bare kun det ene som er i drift.

*Middels verdi \*\**

Reindrift

Vassdraget ligger i sin helhet innenfor Håbmer reinbeitedistrikt, som har 6 driftsenheter og 14 reieiere. Nedbørfeltet ligger innenfor det beste og viktigste vinterbeiteområdet i distriktet. Lavbeitet er begrensende faktor for distriktet. Distriktet består av mange små, avgrensa beiteområder og er et arbeidsintensivt distrikt. Åpne drivingsleier er svært viktig i slike reinbeitedistrikter. Vassdraget m/Kilvatnet deler vinterbeiteområdet i to, og en viktig drivingslei går langs Kilvatnet og over elva nedstrøms vatnet.

*Meget stor verdi \*\*\*\**